

ว่าด้วยเรื่อง PAR

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

“ว่าด้วยเรื่อง PAR” ผู้อ่านทราบไหมคะว่า PAR หมายถึงอะไร วารสารคนสหกรณ์ฉบับที่ 19 นี้ จะมีคำตอบมาให้หะคะ..... PAR คือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นรูปแบบของการวิจัยแบบใหม่ที่ประยุกต์และเป็นการรวมเอาแนวความคิดของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) กับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) มาผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยเป็นการวิจัยที่เกิดขึ้นจากความคิดที่ว่า การวิจัยเป็นกิจกรรมทางสังคมที่จะต้องใช้ทรัพยากรของสังคมใน

การวิจัย จึงเป็นสมบัติของสังคม และเป็นการกระทำที่มุ่งหมายจะให้ประโยชน์หรือเป็นการรับใช้สังคม ด้วยเหตุนี้การวิจัยจึงต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุด และการวิจัยที่จะให้ผลประโยชน์สูงสุดนั้น ย่อมเป็นการวิจัยเพื่อพัฒนา (Research for Development) หรือการวิจัยพัฒนา (Research and Development) โดยที่การพัฒนาและการเป็นหุ้นส่วนจะต้องเดินทางร่วมกัน ดังนั้น ทุกคนจะต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนอย่างมีเสรีและเป็นประชาธิปไตย โดยจุดที่แตกต่างกันของงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กับงานวิจัยแบบมีส่วนร่วมก็คือ การวิจัยแบบมีส่วนร่วมนั้น เป็นการวิจัยที่เน้นในมิติของการเก็บข้อมูล แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือ PAR นั้น เป็นการประยุกต์หาวิธีการแก้ไขปัญหามุมมองและสังคมไปพร้อม ๆ กัน หรือกล่าวได้ว่ามีการแสวงหาแนวความคิดและแนวทางในการแก้ไขปัญหาและทรัพยากรที่ผู้ถูกวิจัยมีอยู่เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา โดยการทำการวิจัยแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือ PAR จะมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เป็นกระบวนการทางสังคม (Socialization) เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ในตัวบุคคลและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไปพร้อมกัน

2. เป็นกระบวนการกลุ่ม (Group Process) โดยสมาชิกทุกคนในกลุ่มมีส่วนเป็นเจ้าของการวิจัยร่วมกัน สมาชิกทุกคนต้องมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การตกลงใจที่จะทำวิจัย การกำหนดปัญหา การวิจัย การเลือกวิธีเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การตัดสินใจที่จะปฏิบัติการตามแผน และการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติการ

3. เป็นการวิจัยที่เน้นการปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชน

4. เป็นการวิจัยเพื่อสร้างความเป็นอิสระและปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนร่วมมือกันเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ เรียนรู้ที่จะแบ่งปันและร่วมกันสร้างสังคมที่เป็นธรรม

5. เป็นกระบวนการทำงานที่เน้นเทคนิคการทบทวนตนเอง (Self Reflection) ที่เป็นภาพสะท้อนของตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา

6. เป็นกระบวนการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติร่วมกัน (Learning by doing with others)

ในการวิจัยแบบ PAR จะมีวิธีการง่าย ๆ ในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่มาจาก การสังเกต การพูดคุยสอบถาม การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ข่าว การบอกเล่าของคนในชุมชน การเข้าร่วมในการประชุม / การแสดงความคิดเห็น / การแสดงประสามติของคนในชุมชน

อย่างไรก็ตาม ในการที่จะดูว่าการวิจัยเป็นแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมหรือไม่นั้น ผู้อ่านสามารถสังเกตได้จากลักษณะดังนี้ การวิจัยแบบ PAR ต้องเริ่มจากการพูดคุยถึงสถานการณ์ที่เป็นอยู่ ศักยภาพ ปัญหา

การระดมความคิดเห็นในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กระบวนการวิจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้

แล้วค่อย วิเคราะห์ร่วมกับคนในชุมชน เป็นกระบวนการวิจัย ที่ต้องเกี่ยวข้องกับหลายฝ่าย การประสานงานทำความเข้าใจกันจึงเป็นสิ่งสำคัญ ผู้วิจัยต้องไม่ยึดติดกรอบคิดเดิม ทฤษฎีเดิม ข้อสรุปเดิม พร้อมทั้งต้อง

ยอมรับข้อจำกัด และจุดอ่อนของกันและกันได้ การวิจัยแบบ PAR เป็นการปฏิบัติที่กลมกลืนและสอดคล้องกับวิถีชีวิตปกติ งานวิจัยแบบ PAR นั้น จะมีประสิทธิภาพเพียงใด ขึ้นกับเจตนาธรรมณ์ที่จะทำประโยชน์ต่อกลุ่ม องค์กร

การประชุมกลุ่มย่อย

การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

วิจัยสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของกลุ่มคนในพื้นที่ ตามเงื่อนไขที่เหมาะสม และตามความจำเป็น เน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนถึงแม้ว่าแต่ละคนจะแตกต่างกันในด้านพื้นฐาน ทักษะและโครงสร้างทางสังคม แต่นักวิจัยเชื่อมั่นในความสามารถที่จะเรียนรู้ได้ของคน จึงต้องการให้คนเหล่านั้นมีส่วนร่วม โดยนักวิจัยจะไม่กำหนดกรอบที่ตายตัว แต่ผ่อนสั้นผ่อนยาวตามลักษณะของชุมชน ใช้วิธีการดำเนินการที่เรียบง่ายซึ่งคนในชุมชนรู้จักคุ้นเคยและมีทางเลือก หลากหลาย นักวิจัยมองชุมชนอย่างองค์รวมในลักษณะประสานสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ตามมาตรฐานเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ ข้อมูลที่ศึกษามีลักษณะเป็นนามธรรม ค่านิยม ความรู้สึก และความพอใจของคนในชุมชน การดำเนินการใช้หลักประชาธิปไตยโดยให้กลุ่มคนในพื้นที่มีการตัดสินใจร่วมกัน มีการสร้างกำลังและอำนาจในการคิดและการต่อรองให้ได้ ได้รับความสำเร็จในสิ่งที่ คนในชุมชนอยากทำ ส่งเสริมวัฒนธรรมการพึ่งตนเอง ผู้ได้รับผลประโยชน์ต้องเป็นผู้ลงมือกระทำหรือมีส่วนร่วมร่วมให้โครงการประสบผล สำเร็จ ผลลัพธ์ที่ได้ ไม่เน้นวัตถุ แต่เน้นความสามารถของคนในชุมชน เน้นการเรียนรู้ และความพอใจของผลที่ได้รับ

ท่านผู้อ่านเห็นไหมคะว่าการวิจัยแบบ PAR นั้น เป็นเรื่องที่น่าสนใจและเป็นสิ่งที่ท้าทายในการร่วมมือกันช่วยเหลือให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ต่อไป.....

ชุมชน ด้วยความรัก ศรัทธา เชื่อมมั่นในทีมทุกคน

จะเห็นได้ว่าการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นการวิจัยที่มีคุณลักษณะหลายประการแตกต่างไปจากการวิจัยแบบปกติทั่วไป เช่น

กระบวนการที่ใช้สามารถปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ มีพันธะกรณีระหว่างนักวิจัยกับชุมชน กรอบของการดำเนินงาน กำหนดขึ้นโดยกลุ่มคนในพื้นที่วิจัย จุดเน้นของการวิจัยเริ่มที่คนเป็นหลัก โดยทำให้คนมีคุณค่า มีความภูมิใจในการกระทำ เป้าหมายของการ